

Теорія та методика навчання

УДК 378.147:78.071.1-057.875

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16707728>

**Закономірності формування та прояву готовності студентів-піаністів
до самостійної інтерпретації музичних творів**

Лі Менцзе

аспірант, Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0008-0689-673X>

Прийнято: 17.03.2025 | Опубліковано: 29.03.2025

*Анотація. Метою статті є опис отриманих результатів констатувального експерименту, спрямованого на дослідження стану сформованості та прояву готовності студентів-піаністів факультетів мистецтв до самостійної інтерпретації музичних творів. У межах дослідження було застосовано такі **методи**: теоретичні (аналіз психологічної, педагогічної та музикознавчої наукової літератури в межах досліджуваної проблеми), емпіричні (спостереження, анкетування, оцінювання, констатувальний експеримент) та методи математичної статистики (обробка результатів контрольних замірів констатувального експерименту). **Результати аналізу літературних джерел** показали, що відсутність усвідомлення закономірностей формування та прояву готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів негативно відображається на цілеспрямованому розвитку їх виконавської майстерності. **Висновки.** У результаті проведення констатувального експерименту у студентів-піаністів факультетів мистецтв, які не змушували себе вольовими зусиллями систематично*

самоостійно працювати над музичними творами, зафіксовано вищий стан досліджуваного феномену – так само, як і у студентів-піаністів, які мотивували себе отриманням схвалення викладача по класу фортепіано за самоостійно сформовані виконавські вміння та навички. У студентів факультетів мистецтв, які спрямовували увагу на визначення мотивів у музичних творах під час самоостійної роботи над ними виявлено вищий стан досліджуваного феномену, ніж у тих, хто не приділяв цьому належної уваги. Крім того, студенти-піаністи, які проявляли впевненість у власній спроможності досягти доцільного відтворення на інструменті метро-ритмічної організації мелодико-інтонаційних ліній музичних творів під час самоостійної роботи над ними демонстрували вищий стан досліджуваного феномену, чим ті, хто піддавав сумніву таку спроможність. Доведено, що перспективою подальших розвідок дослідження готовності студентів-піаністів до самоостійної інтерпретації музичних творів є розробка методики експериментального формування означеного феномену.

Ключові слова: *студенти-піаністи, готовність, професійна освіта, музична педагогіка, виконавські вміння та навички, інтерпретація.*

Patterns of formation and manifestation of student pianists' readiness for independent interpretation of musical works

Li Mengze

Postgraduate student, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0008-0689-673X>

Abstract. *The purpose of the article is to describe the results of an ascertaining experiment aimed at studying the state of formation and manifestation of readiness of pianist students of the faculties of arts for independent*

*interpretation of musical works. The following **methods** were used in the research: theoretical (analysis of psychological, pedagogical and musicological scientific literature within the framework of the problem under study), empirical (observation, questionnaire, evaluation, ascertaining experiment) and methods of mathematical statistics (processing of the results of control measurements of the ascertaining experiment). The **results** of the analysis of literary sources show that the lack of awareness of the patterns of formation and manifestation of readiness of pianist students for independent interpretation of musical works negatively affects the purposeful development of their performing mastery. **Conclusions.** As a result of the ascertaining experiment, pianist students of the faculties of arts who did not force themselves to systematically work independently on musical works by willpower, recorded a higher state of the phenomenon under study – just like in student pianists who motivated themselves by receiving approval from the piano teacher for independently formed performing skills and abilities. Students of arts faculties who paid attention to the determination of motives in musical works during independent work on them showed a higher state of the studied phenomenon than those who did not pay due attention to it. In addition, student pianists who showed confidence in their own ability to achieve appropriate reproduction on the instrument of the metro-rhythmic organization of melodic-intonational lines of musical works during independent work on them demonstrated a higher state of the phenomenon under study than those who doubted such ability. It is proven that the prospect of further research of the readiness of pianist students to independently interpret musical works is the development of a methodology for experimentally forming the specified phenomenon.*

Keywords: *student pianists, readiness, Professional education, Music pedagogy, performance skills and abilities, interpretation.*

Постановка проблеми. Сучасна мистецька освіта висуває якісно нові вимоги до підготовки піаністів до професійної діяльності. Формування їх фахової майстерності потребує наявності ефективних методик цілеспрямованого розвитку у них готовності до самостійної інтерпретації музичних творів. Така готовність є феноменом не тільки мистецтвознавства та психологічної науки, а й педагогічної. Саме остання надає змогу виявити закономірності його формування та прояву, адже означений феномен є не вродженим, а набутим цілісним інтегральним утворенням з комплексу розвинених індивідуальних властивостей піаністів, синергійність впливу яких забезпечує функціонування психічних процесів, спрямованих на мобілізацію власних творчих ресурсів, необхідних як для проєктування різних виконавських версій інтерпретації музичного твору, так і для реалізації однієї з них в умовах її прилюдної презентації.

Натомість слід зазначити, що відсутність усвідомлення таких закономірностей формування та прояву готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів негативно відображається на цілеспрямованому розвитку їх виконавської майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці, спрямовані на дослідження феномену готовності з позицій музичного виконавства, здійснювалися представниками різних країн світу: Китаю (Ван Хайлун [1], Лі Менцзе [2], Чжан Ї [3], Яо Цзялі [4; 5], Feiyu Yang [6], Xingzhou Xu [7] та інші); Азербайджану (З. Вейсова [8] та інші); Грузії (І. Герсамія [9], Н. Сарджвеладзе [10] та інші); США (А. Amin [11], L. Tragtenberg [12] та інші); України (Г. Васянович, В. Онищенко [13], А. Линенко [14], О. Матвєєва [15], Ю. Рій [16], Д. Юник [17] та інші).

«Готовність» ставала об'єктом дослідження психолого-педагогічної науки ще у другій половині XIX століття у контексті цілеспрямованого вивчення змісту, структури та методики формування означеного феномену.

Н. Сарджвеладзе [10], Г. Васянович та В. Онищенко [13] розглядали зміст означеного поняття у контексті теорії установки. Зокрема, Н. Сарджвеладзе [10] закладав у зміст поняття «готовність» мобілізацію психологічних ресурсів, спрямовану на ефективне виконання особистістю поставлених перед нею завдань та цілей за допомогою вибудовування певної стратегії поведінки. За переконаннями Г. Васяновича та В. Онищенка, саме акмеологічна установка фахівця постає «... вирішальним чинником підвищення кваліфікації та професійного зростання особистості» [13, с. 15].

Протилежну позицію щодо дослідження змісту поняття «готовність» запропоновано А. Линенко [14]. Вона вважала за доцільне тлумачити зміст означеного поняття як певну стійкість особистості до негативного впливу факторів (як внутрішніх, так і зовнішніх) на процес її діяльності. Завдяки проведеному аналізу ролі когнітивних та еґо-захисних установок, З. Вейсовою [8] досліджено вплив можливості подолання критичних ситуацій фахівцем на ступінь адекватності його самооцінювання. Дослідницею виокремлено наступні закономірності: чим інтенсивнішою є установка індивідуума на об'єктивне самопізнання, тим адекватнішою є його самооцінка, водночас за умови домінування еґо-захисної установки, самооцінка стає менш адекватною, що призводить до вибору оптимальних (у першому випадку) та неоптимальних (у другому випадку) засобів управління процесом діяльності.

Розгляд готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів проводився науковцями з трьох позицій: з позиції індивідуально-особистісної готовності митців до означеного виду діяльності, з позиції діяльнісної їх готовності до виконання інтерпретаторських завдань, а також з позиції функціональної готовності психічних процесів фахівців до мобілізації власних ресурсів під час підготовки до концертно-сценічних виступів. У межах першої позиції розгляду поняття «готовність», значна

кількість мистецтвознавців схиляється до думки, що готовність студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів є інтегральним утворенням, яке складається з комплексу своєрідних унікальних властивостей, притаманних кожному піаністу [1; 11]. Означені властивості детермінуються особливостями майбутньої професійної діяльності фахівців і виступають регулятором їх успішності [12]. О. Матвєєва [15] пов'язує феномен готовності зі сформованістю образів музичних творів в уяві виконавців. Такі образи існують у тісному поєднанні системи автоматизованих рухів музикантів-інструменталістів із чітким відображенням інтонаційності, метро-ритмічності, динамічності та емоційної насиченості кожного епізоду певного музичного твору. Ю. Рій [16] підтверджувала правильність позиції О. Матвєєвої та вважала, що формування чітких образів музичних творів у свідомості піаністів має відбуватись з урахуванням їх індивідуальних властивостей як виконавців.

З позиції діяльнісної готовності піаністів до виконання інтерпретаторських завдань (другої з окреслених позицій), особливого значення варто надати вибору ціннісних орієнтирів, а також свідомій регуляції професійних дій з урахуванням як внутрішньо-психологічних, так і зовнішньо-реальних умов сценічної діяльності [7]. На думку Чжан Ї [3], під готовністю майбутніх фахівців до самостійної інтерпретації музичних творів варто розуміти цілісне інтегративне утворення, яке складається з розвинених прогностичних здібностей та забезпечує високий рівень ефективності професійної діяльності завдяки прояву таких здібностей. Використання вихідних положень цієї (другої) позиції щодо розгляду поняття «готовність» надало змогу науковцям зайнятись цілеспрямованим формуванням завадостійкості виконавців завдяки розвитку їх здібностей до саморефлексії та активній корекції власних психофізіологічних станів [17].

Відповідно до третьої позиції дослідження готовності студентів-

піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів, на думку Яо Цзялі [4; 5], важливим є врахування активізації їх функціональної готовності психічних процесів у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Крім цього, Лі Менцзе [2] та Feiyu Yang [6] вказують на важливості мобілізації всіх психофізичних ресурсів організму фахівців мистецької спрямованості задля досягнення поставленої мети – вдалих прилюдних виступів.

Отже, у працях вищерозглянутих авторів доводиться, що за недосконалої процесу формування готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів проявляється низький рівень їх виконавської майстерності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз праць науковців різних країн світу та вивчення практичного досвіду самостійної інтерпретації музичних творів студентами-піаністами надає змогу констатувати наявність протиріччя між бажанням і прагненням майбутніх митців продемонструвати оригінальну виконавську версію інтерпретації музичних творів та відсутністю у них сформованих творчих умінь і навичок самостійно проєктувати такі версії з урахуванням специфіки їх збагачення виявленими наскрізними рельєфними лініями й корекції в умовах прилюдної презентації.

Таким чином, важливість професійної підготовки студентів-піаністів, недостатня розробленість проблемних питань у теорії та методиці музичного навчання стосовно специфіки проєктування й реалізації виконавських версій музичних творів, а також потреба у подоланні означеного протиріччя – зумовили вибір тематики дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є опис отриманих результатів констатувального експерименту, спрямованого на дослідження стану сформованості та прояву готовності студентів факультетів мистецтв до самостійної інтерпретації музичних творів.

Відповідно до поставленої мети визначено чіткі завдання дослідження: здійснити теоретичний аналіз наукової літератури задля уточнення змісту досліджуваної проблеми; провести анкетування усіх респондентів, які братимуть участь у констатувальному експерименті; обробити відповіді респондентів та зіставити результати їх аудиту з проявом готовності учасників констатувального експерименту до самостійної інтерпретації музичних творів; виявити закономірності формування і прояву готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів та, відповідно, сформулювати змістовні висновки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне дослідження процесу формування та прояву готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів потребувало практичного підкріплення дієвості змістового наповнення висунутих ідей. Для цього упродовж 2021–2022 н. р. було проведено констатувальний експеримент на базі Інституту мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. У ньому брали участь 48 студентів-піаністів 1–4 курсів означеного вищого закладу освіти. Всі вони у присутності кваліфікованої експертної комісії виконували по чотири музичних твори, які опрацьовувались упродовж одного семестру. З метою виявлення закономірностей формування та прояву готовності студентів-піаністів факультетів мистецтв до самостійної інтерпретації музичних творів проводилось анкетування кожного учасника констатувального експерименту. По завершенні прилюдної форми звітності (заліку чи екзамену) вони надавали письмові відповіді на запитання 4 анкет закритого дихотомічного типу.

На перше запитання анкети №1 «Чи використовуєте Ви вольові зусилля для досягнення систематичності та безперервності в самостійній роботі над музичними творами?» 48 учасників надали наступні відповіді: «Так»

відповіли 5 осіб 1 курсу, що становить 50,0%; 5 осіб 2 курсу, що становить 41,7%; 8 осіб 3 курсу, що становить 57,1%; 7 осіб 4 курсу, що становить 58,3%; «Ні» відповіли 5 осіб 1 курсу, що являє 50,0%; 7 осіб 2 курсу, що являє 58,3%; 6 осіб 3 курсу, що являє 42,9%; 5 осіб 4 курсу, що являє 41,7%.

Учасники констатувального експерименту на друге запитання цієї анкети «Чи впливає на інтенсивність та наполегливість Вашої самостійної роботи над музичними творами бажання отримати схвалення викладача по класу фортепіано?» надали такі відповіді: «Так» – (1 курс) 6 осіб, що становить 60%, (2 курс) 7 осіб, що становить 58,3 %, (3 курс) 8 осіб, що становить 57,1%, (4 курс) 7 осіб, що становить 58,3%; «Ні» – (1 курс) 4 особи, що становить 40,0%, (2 курс) 5 осіб, що становить 41,7%, (3 курс) 6 осіб, що становить 42,9%, (4 курс) 5 осіб, що становить 41,7%.

На третє запитання анкети №1 «Чи пов'язана інтенсивність та наполегливість Вашої самостійної роботи над музичними творами з наближенням певної форми звітності (заліку, іспиту, концерту тощо)?» респонденти висловились: «Так» – 8 студентів 1 курсу (80,0%), 9 студентів 2 курсу, що становить (75,0%), 11 студентів 3 курсу (78,6%), 10 студентів 4 курсу (83,3%); «Ні» – 2 студенти 1 курсу, що становить (20,0%), 3 студенти 2 курсу, що становить (25,0%), 3 студенти 3 курсу, що становить (21,4%), 2 студенти 4 курсу, що становить (16,7%).

В результаті опитування респондентів на перше запитання анкети №2 «Чи впливала негативна реакція викладача на точність визначення мотивів у музичному творі під час роботи над ним?» було зафіксовано відповідь «Так» у 7 осіб 1 курсу, що становить 70,0%, у 7 осіб 2 курсу, що становить 58,3%, у 8 осіб 3 курсу, що становить 57,1%, у 7 осіб 4 курсу, що становить 58,3%, а відповідь «Ні» у 3 осіб 1 курсу, що становить 30,0%, у 5 осіб 2 курсу, що становить 41,7%, у 6 осіб 3 курсу, що становить 42,9%, у 5 осіб 4 курсу, що становить 41,7%.

В результаті опитування студентів-піаністів мистецьких факультетів на друге запитання цієї анкети «Чи впливала негативна реакція викладача на точність звукового відтворення метро-ритмічних ознак авторського тексту музичного твору під час роботи над ним?» було продемонстровано: «Так» – 7 студентів 1 курсу (70,0%), 8 студентів 2 курсу, що становить (66,7%), 10 студентів 3 курсу (71,4%), 9 студентів 4 курсу (75,0%); «Ні» – 3 студенти 1 курсу, що становить (30,0%), 4 студенти 2 курсу, що становить (33,3%), 4 студенти 3 курсу, що становить (28,6%), 3 студенти 4 курсу, що становить (25,0%).

Аналіз результатів опитування на третє запитання анкети №2 «Чи відчуваєте Ви невпевненість під час самостійної роботи над звуковим відтворенням метро-ритмічних ознак авторського тексту музичного твору?» надав змогу з'ясувати, що: з 10 студентів 1 курсу 6 студентів надали позитивні відповіді (60,0%), а 4 особи (40,0%) – негативні; з 12 студентів 2 курсу 7 студентів надали позитивні відповіді (58,3%), а 5 осіб (41,7%) – негативні; з 14 студентів 3 курсу 9 надали позитивні відповіді (64,3%), а 5 студентів (35,7%) – негативні; з 12 студентів 4 курсу 6 студентів надали позитивні відповіді (50,0%) та 6 осіб (50,0%) – негативні.

Аудит результатів анкетування на перше запитання анкети №3 «Чи приходилось Вам самостійно визначати мелодико-інтонаційні лінії музичних творів під час заняття по класу фортепіано?» надав спроможність виявити, що: з 10 студентів 1 групи 1 курсу 4 студенти (40,0%) надали позитивні відповіді, а 6 (60,0%) – негативні; з 12 студентів 1 групи 2 курсу – 5 студентів (41,7%) надали позитивні відповіді, а 7 (58,3%) – негативні; з 14 студентів 1 групи 3 курсу 6 студентів (42,9%) надали позитивні відповіді, а 8 (57,1%) – негативні; з 12 студентів 1 групи 4 курсу 5 студентів (41,7%) надали позитивні відповіді, а 7 (58,3%) – негативні.

Аналіз отриманих даних на друге запитання анкети №3 «Чи

приходилось Вам визначати мелодико-інтонаційні лінії музичних творів під час самостійної роботи над ними?» надав змогу встановити такі відповіді: «Так» – 3 особи 1 курсу (30,0%), 4 особи 2 курсу (33,3%), 5 осіб 3 курсу (35,7%), 5 осіб 4 курсу (41,7%); «Ні» – 7 осіб 1 курсу (70,0%), 8 осіб 2 курсу (66,7%), 9 осіб 3 курсу (64,3%), 7 осіб 4 курсу (58,3%).

Аудит результатів опитування студентів на третє запитання цієї анкети «Чи приходилось Вам проєктувати динамічно-фразовий розвиток мелодико-інтонаційних ліній музичних творів під час самостійної роботи над ними?» надав змогу виявити схвальну відповідь у 2 респондентів 1 курсу (20,0%), у 3 респондентів 2 курсу (25,0%), у 3 респондентів 3 курсу (21,4%), у 3 респондентів 4 курсу (25,0%), тоді як заперечну відповідь – у 8 респондентів 1 курсу (80,0%), у 9 респондентів 2 курсу (75,0%), у 11 респондентів 3 курсу (78,6%) та у 9 респондентів 4 курсу (75,0%).

На перше запитання анкети №4 «Чи приходилось Вам самостійно проєктувати виконавську версію музичних творів під час роботи над ними з викладачем по класу фортепіано?» 48 учасників надали наступні відповіді: з 10 студентів (1 курсу) 1 студент надав схвальну відповідь, тобто 10,0% респондентів, а 9, тобто 90,0% респондентів – заперечні; з 12 студентів (2 курсу) 2 студенти надали схвальні відповіді, тобто 16,7% респондентів, а 10, тобто 83,3% респондентів – заперечні; з 14 студентів (3 курсу) 2 надали схвальні відповіді, тобто 14,3% респондентів, а 12, інакше кажучи 85,7% респондентів – заперечні; з 10 студентів (4 курсу) 2 студенти надали схвальні відповіді (20,0% респондентів), а 8 студентів (80,0% респондентів) – заперечні.

На друге запитання анкети №4 «Чи приходилось Вам проєктувати виконавську версію музичних творів під час самостійної роботи над ними?» 7 респондентів висловились «Так» (1 особа 1 курсу – 10,0%, 2 особи 2 курсу – 16,7%, 2 особи 3 курсу – 14,3%, 2 особи 4 курсу – 16,7%) і 41 респондент

висловився «Ні» (9 осіб 1 курсу – 90,0%, 10 осіб 2 курсу – 83,3%, 12 осіб 3 курсу – 85,7% і 10 осіб 4 курсу – 83,3%).

На третє запитання анкети №4 «Чи приходилось Вам самостійно змінювати виконавську версію музичних творів у процесі певної форми звітності (заліку, іспиту, концерту тощо), яка була заздалегідь спроектована ще під час роботи над ними?» від студентів-піаністів були отримані наступні відповіді: «Так» від 1 респондента 1 курсу (10,0%), а «Ні» від 9 респондентів з 10 (90,0%); «Так» від 1 респондента 2 курсу (8,3%), а «Ні» від 11 респондентів з 12 (91,7%); «Так» від 2 респондентів 3 курсу (14,3%), а «Ні» від 12 респондентів з 14 (85,7%); «Так» від 1 респондента 4 курсу (8,3%), а «Ні» від 11 респондентів з 12 (91,7%).

Висновки. Отже, в результаті проведеного анкетування першої групи констатувального експерименту (48 студентів 1–4 курсів Інституту мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова) і зіставлення їх відповідей з аудиторним контролем стану сформованості готовності до самостійної інтерпретації музичних творів було виявлено такі закономірності:

1) у студентів-піаністів факультетів мистецтв, які не змушували себе вольовими зусиллями систематично самостійно працювати над музичними творами зафіксовано вищий стан досліджуваного феномену, ніж у студентів-піаністів, котрі «змушували» себе це робити;

2) студенти-піаністи факультетів мистецтв, які мотивували себе отриманням схвалення викладача по класу фортепіано за самостійно сформовані виконавські вміння та навички демонстрували вищий стан досліджуваного феномену, ніж студенти-піаністи, котрих мотивувало наближення певної форми звітності (заліку, іспиту, концерту тощо);

3) у студентів-піаністів факультетів мистецтв, які спрямовували увагу на визначення мотивів у музичних творах під час самостійної роботи над

ними виявлено вищий стан досліджуваного феномену, ніж у студентів-піаністів, котрі не спрямовували її на цей виконавський компонент;

4) ті студенти-піаністи факультетів мистецтв, які проявляли впевненість у власній спроможності досягти доцільного відтворення на інструменті метро-ритмічної організації мелодико-інтонаційних ліній музичних творів під час самостійної роботи над ними демонстрували вищий стан досліджуваного феномену, чим ті студенти-піаністи, хто піддавав сумніву таку спроможність;

5) студенти-піаністи факультетів мистецтв, які особисто визначали мелодико-інтонаційні лінії музичних творів як під час занять по класу фортепіано, так і в процесі самостійної їх інтерпретації показували вищий стан досліджуваного феномену, ніж студенти-піаністи, котрим постійно допомагав це робити викладач;

6) ті студенти-піаністи факультетів мистецтв, які особисто проєктували динамічно-фразовий розвиток мелодико-інтонаційних ліній музичних творів як у процесі занять по класу фортепіано, так і під час самостійної їх інтерпретації показували вищий стан досліджуваного феномену, ніж ті студенти-піаністи, котрим постійно допомагав це робити викладач;

7) у студентів-піаністів факультетів мистецтв, які особисто проєктували різні версії виконання музичних творів як у присутності викладача по класу фортепіано, так і у процесі самостійної роботи над ними виявлявся вищий стан досліджуваного феномену, ніж у тих студентів-піаністів, котрим постійно робив це викладач.

Перспективою подальших розвідок дослідження готовності студентів-піаністів до самостійної інтерпретації музичних творів вбачається розробка методики експериментального формування означеного феномену.

Список використаних джерел

1. Ван Хайлун. Методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами : дис. ... канд. пед. наук: 014. Київ, 2021. 245 с.
2. Лі Менцзе. Готовність студентів-вокалістів до самостійної інтерпретації музичних творів як психолого-педагогічний феномен. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023. Вип. 3, т. 127. С. 498–507.
3. Чжан Ї. Особливості герменевтичного підходу в контексті інтерпретування вокальних творів. *Сучасна мистецька освіта* : матеріали IV Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (м. Київ, 27–30 жовтня 2020 р.). Київ, 2020. С. 65–67.
4. Яо Цзялі. Формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності : дис. ... д-ра філософії: 014. Київ, 2022. 243 с.
5. Yao Jiali. Prospective directions for improving the process of forming the readiness of vocalist students to the stage activity. *Paradigm of knowledge*, 2022. Vol. 3, issue 53. P. 81–103.
6. Feiyu Yang. Style trends of modern vocal performance. *Notes on Art Criticism*. 2021. № 39. P. 226–230.
7. Xingzhou Xu. Pedagogical conditions for influence on artistic and aesthetic experience of pre-service music teachers of Ukraine and China in the process of vocal training. *Scientific bulletin of SUNPU named after K. D. Ushynsky*, 2022. Vol. 1, issue 141. P. 33–40.
8. Вейсова З.А. Особливості подолання моральних критичних ситуацій залежно від рівня адекватності самооцінювання : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Баку, 1986. 183 с.
9. Герсамія І.Є. Проблеми психології творчості співака : дис. ... д-ра

мистецтвознавства, психол. наук. Тбілісі, 1988. 260 с.

10. Сарджвеладзе Н.І. Про баланс проєкції та інтроекції у процесі емпатичної взаємодії. *Несвідоме: природа, функції, методи дослідження*.

Т. 3. Тбілісі: Мецнієреба, 1978. С. 485–489.

11. Amin A.J. Profiling teachers' readiness and competence for flexible learning. *International journal for multidisciplinary research*. 2023. Vol. 5, issue 6. P. 1–19.

12. Tragtenberg, L. Vocal transcreation processes, remote and face-to-face teaching. *Pathways to knowledge: exploring the horizons of education*. Ch. 9. Maxwell AFB, Alabama: Air University Press, 2023. P. 1–8.

13. Васянович Г. та Онищенко В. Дидактичні засади професійної освіти у контексті фундаментальних педагогічних теорій. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 6. С. 9–34.

14. Линенко А.Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01, 13.00.04. Київ, 1996. 44 с.

15. Матвєєва О.В. Методика формування вокально-виконавської надійності у майбутніх учителів музики : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Бердянськ, 2010. 244 с.

16. Рій Ю. Феномен готовності особистості: сутність, структура та таксономія типів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*, 2024. Вип. 1, т. 54. С. 173–177.

17. Юник Д.Г. Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2009. 340 с.